

ESTER

INNEHÅLL

Bakgrund	1
Berättelsen	2
Reflektion	5

ESTERS BOK

(Lars Mörling 2021)

BAKGRUND

Medisk-Persiska Imperiet

Koresh (553-530 f.Kr) var kung av Persien och befälhavaren av den medisk-persiska armén som intog Babel 539 f.Kr. Koresh var den som samma år lät judarna återvända till Juda och Jerusalem för att bygga upp templet (Esra 1:1-4, Jes 44:28). Efter Koreshs död 530 f.Kr. efterträddes han av sin son **Kambyses II** (530-522 f.Kr). Han intog bland annat Egypten år 525 f.Kr. Hans bror **Bardiya** styrde därefter ett antal månader år 522 f.Kr. **Dareios**, även kallad Darejaves I, tog makten genom en kupp (522-486 f.Kr, Esra 4:4-5, Hagg 1:1, Sak 1:1). Han utvidgade imperiet mot norr och öster. Han införlivade Centralasien och delar av Indien. Han efterträddes av **Xerxes**, som även kallades Ahasveros (486-465 f.Kr, Esra 4:6, Ester 1:1). Det var under hans regering som Ester blev drottning av Persien. Han gjorde ett misslyckat försök att inta Grekland (482-479 f.Kr). Han efterträddes av **Artaxerxes**, som även kallades Artashasta (465-423 f.Kr, Esra 7:1, Neh 2:1). Han var till en början mycket skeptisk till att judarna skulle få bygga upp Jerusalem (Esra 4:18-22), men genom ett Guds under ändrades hans inställning genom Esra den skriftlärde, år 458 f.Kr. (Esra 7:6). Kungens positiva inställning fortsatte därefter genom Nehemja år 446 f.Kr. (Neh 2:1-10).

Gérard Gertoux har i boken "Queen of Ester wife of Xerxes – Fairy tale or real history", gjort en noggrann genomgång av historiska källor. Han visar på Esters boks historicitet. Han nämner bland annat en vändning i attityden till judar under Ahasveros (Xerxes) och Artashastas (Artaxerxes) tid, när hundratals judiska namn plötsligt dök upp i offentliga dokument. Han nämner dessutom den historiska grunden för den judiska Purim-festen.

Bokens datering

Esters bok beskriver händelser på Ahasveros, det vill säga Xerxes tid (486-465 f.Kr, Ester 1:1, Esra 4:6). Den tycks vara skriven en kort tid efter dessa händelser (9:32-10:3). Gud är inte nämnd boken men kan ses bakom allt som sker.

Tema

Herrens omsorg om sitt folk i svåra tider.

ESTERS BOKS BERÄTTELSE

1. Bokens inledning (1:1-2:23)

Bokens huvudkaraktärer introduceras i inledningen.

- **Vashti trotsade kung Ahasveros (1:1-22)**

Kung Ahasveros, även kallad Xerxes (486-465) hade en drottning som hette Vashti. Hon skämde ut kungen genom att trotsa hans befallning när hans befälhavare och furstar var närvarande i Susas borg. Det beslöts att hon aldrig mer skulle få komma inför kung Ahasveros.

Susas palats i västra Iran

- **Ester blev drottning av Persien (2:1-18)**

Man anordnade en "Miss Worldtävling" och vackra damer från hela det väldiga imperiet kom dit. Mordokaj anmälde sin adopterade släkting Ester till tävlingen och dölde det faktum att hon var judinna. Det tog ett år av skönhetsbehandling att förbereda damerna för mötet med kungen. En efter en fick de chansen att bli drottning. Till slut valde kungen ut Ester. Gertoux föreslog att Ester var densamma som drottning Amestris.

- **Mordokaj räddade kungen (2:19-23)**

Mordokaj kom från Benjamins stam och släkten Kish, precis som kung Saul (2:5, 1Sam 9:1-2). Han måste ha haft en viktig ställning, eftersom han dagligen satt vid kungens port. Gertoux föreslog att han var densamme som Marduka, en chefsadministratör i Susa. En dag hörde Mordokaj om mordplaner mot kungen och han slog larm. De som låg bakom planerna avrättades. Alltsammans skrevs ner i kungens krönika (2:23).

2. Hamans plan att förgöra judarna (3:1-15)

Haman fungerade som en premiärminister i det persiska riket. Han var agagit (3:1). Eventuellt innebar det att han kom från den amalekitiske kungen Agag som kung Saul krigade mot (1Sam 15). I så fall fanns det en gammal fiendskap mellan folkslagen bakom Mordokaj och Haman.

- **Hamans vrede mot Mordokaj och judarna (3:1-15)**

Det visade sig att Mordokaj vägrade att böja knä inför den mäktige Haman, som alla andra gjorde (3:2). Haman blev ursinnig och när han fick veta att

Mordokaj var jude beslöt han att inte bara döda Mordokaj, utan alla judar (3:5-6). Haman smidde lömska planer. Han gick till kungen och utverkade ett tillstånd att utrota alla judar i hela imperiet (3:8-11). Genom lottkastning (pur) bestämdes att utrotningen skulle ske 13:e dagen i månaden Adar (7/3 473 f.Kr). Han skickade en skrivelse med kungens sigill till alla provinser i det persiska riket. Judarnas existens var hotad.

- **Mordokaj bad Ester om hjälp (4:1-17)**

Mordokaj klädde sig i säck och aska. Han gick omkring i huvudstaden Susa och klagade högt. Drottning Ester blev förskräckt och skickade ut kläder till Mordokaj som vägrade att ta på sig kläderna. I stället skickade han bud till Ester och bad henne att vädja till kungen för judarna. Men hon var rädd att dödas, eftersom ingen fick på eget bevåg gå in till kungen. Men Mordokaj gav sig inte. Han bad ännu enträgnare och ställde allt på sin spets: *"När man berättade för Mordokaj vad Ester hade sagt, sade Mordokaj att man skulle ge Ester detta svar: 'Tro inte att du ensam av alla judar ska komma undan för att du är i kungens hus. För om du tiger denna gång kommer hjälp och befrielse till judarna från annat håll, men du och din fars hus kommer att gå under. Vem vet, kanske är det just för en tid som denna som du har uppnått kunglig värdighet?"* (4:12-14).

3. Ester övertygade kungen (5:1-7:10)

Om kungen räckte fram sin spira mot en, som utan inbjudan, närmade sig honom, så fann den personen nåd inför hans ögon.

- **Esters festmåltid (5:1-8)**

Ester fick tillåtelse att möta kungen (5:2-3). Hon inbjöd Ahasveros och Haman till en festmåltid. När måltiden var över så inbjöd hon till en festmåltid till, dagen därpå.

- **Hamans vrede mot Mordokaj (5:9-14)**

Haman gick med muntra steg från festen men blev riktigt arg när Mordokaj inte rörde en fena inför honom (5:9). Väl hemma skröt han över att just han fått äta med kungen och drottningen. Men kunde inte låta bli att klaga över Mordokaj. På hustruns inrådan satte Haman upp en 25 meter hög påle utanför sitt hus. Planen var att Mordokaj skulle hängas från pålen (5:14-15).

- **Mordokaj blev ärad (6:1-14)**

Kung Ahasveros hade svårt att somna den natten och bad i stället om högläsning ur hans krönika. Man läste på det stället det stod att Mordokaj

hade räddat kungens liv. Han frågade om Mordokaj hade fått någon belöning och det hade han inte. Haman kom tidigt till kungen, eftersom han ville be om tillstånd att få hänga upp Mordokaj på sin nyuppresta påle. Kungen förekom honom och bad om ett råd hur man på bästa sätt skulle ära någon som kungen ville tacka. Haman var säker på att han var den som skulle äras så han la ett djärvt förslag: *"och Haman sade till kungen: 'Till den som kungen vill hedra ska man hämta en kunglig skrud som kungen själv har burit, och en häst som kungen själv har ridit på och som har en kunglig krona på huvudet. Skruden och hästen ska överlämnas till en av kungens förnämsta furstar. Man ska klä den som kungen vill hedra i skruden, och föra fram honom ridande på hästen längs huvudgatan i staden och utropa framför honom: Så gör man med den som kungen vill hedra!"* (6:7-9). Kungen tyckte förslaget var bra och gav Haman i uppdrag att hedra Mordokaj på detta sätt. För Haman var det här en personlig katastrof.

- **Hamans död (7:1-10)**

När kungen och Haman kom till Esters andra festmåltid ville kungen snart veta vad Ester hade på hjärtat. Hon chockade honom med att be honom att skona hennes och hennes folks liv: *"Drottning Ester svarade: 'Om jag har funnit nåd för dina ögon, o konung, och om kungen så finner för gott: Skona mitt liv, det är min önskan, och skona mitt folk, det är min begäran. För vi har blivit sålda, jag och mitt folk, till att utrotas, dödas och förgöras. Hade vi bara blivit sålda som slavar och slavinnor skulle jag ha tigit. Den olyckan hade inte varit stor nog att besvära kungen med."* (7:3-4). När kungen vill veta vem som beslutat detta så pekades den stackars Haman ut. Det hela slutade med att Haman avrättades och hängdes upp på sin egen påle.

4. Mordokaj blev premiärminister (8:1-9:32)

Mordokaj fick ta Hamans plats som ny premiärminister i Persien.

- **Judarna fick försvara sig (8:1-9:19)**

Problemet var att Hamans skrivelse inte kunde dras tillbaka. I stället skickades en ny skrivelse ut. Den innebar att judarna fick rätt att försvara sig och till och med hämnas på sina motståndare i det persiska riket. När dagen kom (7/3 473 f.Kr) så fick judarna hjälp av statsmakten att förgöra sina fiender. Under två dagar dödades 75 000 personer i det persiska riket (9:16).

- **Purim firades årligen (9:20-32)**

Dagen efter uppgörelsen med sina fiender firade judarna glädjen över att de i stället för utrotning fick frälsning. Mordokaj skrev ner allt som hänt och

bestämde att Purim-festen skulle firas varje år den 14:e och 15:e i månaden Adar. Tanken att ett folk som judarna skulle fira en nationell högtid, som inte går tillbaka på en verklig historisk händelse är inte trolig. Därför blir purim-festen ett argument för Esters boks historicitet.

5. Efterskrift (10:1-3)

”Juden Mordokaj var kung Ahasveros närmaste man. Han var högt ansedd bland judarna och älskad av alla sina bröder. Han sökte sitt folks bästa och talade för alla sina landsmäns välfärd.” (10:3).

REFLEKTION

Boken skrevs troligen en kort tid efter dessa händelser. Att Gud inte nämns är helt säkert avsiktligt. Men en troende jude kan se Gud i alla stora och små detaljer i boken. Det går inte att bortse ifrån att Hitler hade samma mål som Haman, nämligen att utrota judarna som folk. Gud håller fortfarande sin hand över Israels folk, som gett oss nästan hela Bibeln.